

RADIOAKTÍV HULLADÉKOKAT KEZELŐ KÖZHASZNÚ NONPROFIT KFT.

HÍRLEVÉL

JÖVŐNK BIZTONSÁGA, A JELEN FELELŐSSÉGE

- 25 év és még annál sokkal több
- A megtakarítás útjára léptek
- Nemzetközi kitekintés – Belgium, Egyesült Királyság

RHK

25 év és még annál sokkal több

A Radioaktív Hulladékokat Kezelő Kft. életében 2023. jubileumi év. Az Országos Atomenergia Hivatal a Kormány felhatalmazására 25 évvel ezelőtt megalapította az RHK (akkor még) Kht.-t. A társaság június 1-jén külső partnereit hívta meg egy rendhagyó, ünnepi kerekasztal-beszélgetésre a paksi Erzsébet Nagy Szálloda báltermébe.

Kezdetben volt egy nemzeti feladat. Lett belőle még több feladat, majd társultak hozzá komoly célok, projektek. Ezek megvalósításához pedig elengedhetetlen volt a lehető legnagyobb szakmai tudás megszerzése, a legbiztonságosabb döntések meghozatala. 1998. január 1-jével jött létre a Központi Nukleáris Pénzügyi Alap, és ugyanezen év június 2-án az Országos Atomenergia Hivatal a Kormány felhatalmazására megalapította az RHK (akkor még) Kht.-t. Így kiemelt és törvényes gazdára letek azok a radioaktív hulladékokkal kapcsolatos tevékenységek, amelyek addig az atomerőmű feladatkörébe tartoztak.

Dr. Czepek Gábor, az Energiaügyi Minisztérium közgazgatási államtitkára

A kerekasztal-beszélgetés résztvevői balról jobbra: dr. Maróthy László, dr. Kereki Ferenc, Buday Gábor és Nős Bálint

A kezdő „csapat” maroknyi szakembergárdája akkor megkapta élete egyik igazán meghatározó és valóban nagyívű, generációkat érintő, nemzeti megbízatását. A mai napon immár 255 főt foglalkoztató cég fenntartja a Radioaktív Hulladék Feldolgozó és Tárolót (Püspökszilágy), üzemelteti a Nemzeti Radioaktív Hulladék-tárolót (Bátaapáti), működteti a Kiegészített Kazetták Átmeneti Tárolóját (Paks), valamint keresi a nagy aktivitású hulladékok végső nyughelyét (Nyugat-Mecsek). A komoly szakmaisággal végzett – innovációkkal tarkított – munka nemzetközi elismerések sorát hozta magával az évek során.

A Radioaktív Hulladékokat Kezelő Kft. életében tehát 2023. jubileumi év. A cég vezetősége igyekszik ebben az esztendőben mindenkit méltó módon megszólítani, aki e negyed évszázad sikereihez hozzájárult. Az elgondolásnak köszönhetően június 1-jén a társaság a külső partnereit hívta meg egy rendhagyó, ünnepi kerekasztal-beszélgetésre a paksi Erzsébet Nagy Szálloda báltermébe.

A helyszín, a csodálatos milió, önmagában is sokat tett hozzá az esemény emelkedettségéhez, de a fókuszban a humánus állt, azok a történetek, melyek a számos

eredmény mögül előbújó embert mutatták be. A hol vicces, hol könnyeket is előcsalogató elbeszélések egészen kivételes módon ölelték át az elmúlt 25 évet. A rendezvény főszereplői, mind a kerekasztalnál ülők, mind pedig a közönség soraiból hozzászólók, kivétel nélkül nagyrabecsült szakemberek. Minden megnyilvánulásukban tetten érhető volt a (szakmai) elődeik, munkatársaik irányába mutató tisztelet és hála, illetve a rájuk bízott feladataik iránti elkötelezettség, alázat.

A visszaemlékezésekben volt és jelenlegi vezetők, Dr. Maróthy László, Dr. Kereki Ferenc, Buday Gábor és Nős Bálint vettek részt. A múlt, a jelen és a jövő is kirajzolódtak szavaik által, a közös célt

egy pillanatig sem elfelejtve. A meghívottaknak is lehetőségük volt az elhangzottakhoz hozzáfűzni a számukra fontos történeteket. Ezáltal mindenki bepillantást nyerhetett. Prof. Dr. Aszódi Attila, Dr. Ormai Péter és Ördög Miklós emlékeibe, melyek leginkább a szakmai utak tapasztalataira, a humorosan előadott, de számos esetben viszontagságokkal teli külföldi élményekre építettek. Dr. Czepek Gábor, az Energiaügyi Minisztérium közgazgatási államtitkára is megtisztelte az eseményt és ünnepi köszöntőjében a dicsérő szavak mellett az RHK Kft. hosszútávú létjogosultságát emelte ki.

Az ünnepség elérte a célját, amely jóval távolabb mutatott

egy születésnapnál, hiszen tulajdonképpen az RHK Kft. esszeneciáját kapták meg ajándék gyanánt a résztvevők. „A cég előző vezetőit, valamint a kollégáimat illető köszönetnyilvánítással együtt természetesen meg kell említeni azokat a partnereket (cégeket, hatóságokat, felügyeleti szerveket), amelyek vitathatatlanul segítségünkre voltak abban, hogy a bennünket megtartó háló erős legyen. A szakmaiság, a realitás mellett számomra kiemelten fontos az érzelmi kapcsolat, aláhúzva itt első sorban a bizalmat mint az egyik alappillért. Ezzel a mai nappal – őszintén remélem – hogy valamit vissza tudunk adni viszonzásként” – emelte ki érzéseit Dr. Kereki Ferenc, a társaság ügyvezető igazgatója.

Mi történt ebben a 25 évben?

RHFT 25 ÉV

A Püspökszilágy és Kisémedi határán található, 1976 óta üzemelő Radioaktív Hulladék Feldolgozó és Tárrolónak az úgynevezett intézményi eredetű sugárzó hulladékok kezelése és tárolása a fő feladata. Ilyen típusú radioaktív hulladékok az izotóptechnika alkalmazásával egyidejűleg már az 50-es évek óta keletkeznek Magyarországon, elsősorban az ipari, mezőgazdasági, egészségügyi, kutatási, oktatási tevékenységek során. A felsorolt területekhez tartozó intézmények az atomerőműnél jelentősen kisebb mennyiségben termelnek hulladékot. A helyszín kiválasztásakor fontos szempontként szolgáltak a földtani adottságok: a környezethez viszonyítva magasan, agyagos-lössös talajban lett kialakítva a tároló, ahol a talajvíz közel 20 méteres mélységben található, így a radioaktív izotópok felszín alatti vizekben történő terjedése elkerülhető. Lévé, hogy több mint 40 éves intézményről van szó, fontos, hogy annak állapota és felszereltsége a mai kor színvonalának és követelményeinek megfelelő legyen, így folyamatosak a biztonságnövelő, korszerűsítő fejlesztések, amelyek már az RHK Kft. gondozásában valósultak meg.

NRHT 25 ÉV

A paksi atomerőmű működése közben kis és közepes aktivitású radioaktív hulladék is keletkezik, melynek kezeléséről, elhelyezéséről gondoskodni kell. A végleges elhelyezés céljából létesítették a bátaapáti Nemzeti Radioaktív Hulladék-tárolót. Az eredeti tárolási koncepciónak megfelelően a hulladéksomag elkészítése (hordók vasbetonkonténerbe helyezése majd a vasbetonkonténer inaktív betonnal feltöltése; az így létrejött hulladéksomagot monolitblokknak hívjuk) az NRHT-ban történt 2017-ig. Az NRHT I-K1 megjelölésű tárolókamrája 2017. májusában megtelt. Ma már a paksi atomerőműben előállított hulladéksomagokat fogad az NRHT és gondoskodik azok elhelyezéséről az I-K2, majd ennek megtelését követően a további tárolókamráiban. A hulladék végleges elhelyezésére a felszín alatt, 200-250 méteres mélységben kialakított tárolókamrák biztosítanak lehetőséget. A jelent érintő új hulladék-elhelyezési-rendszer helytakarékosabb mint elődje, így jelentős megtakarítást eredményez, miközben a már megszokott biztonságot szintén továbbra is garantálni tudja. A betárolással egy időben, az ellenőrzött zónán kívül folyamatosan zajlik a további tárolókamrák kialakítása, a tároló bővítése. Jelenleg az I-K2 tárolókamra fogadja az új kompakt hulladéksomagokat. Az I-K3 és az I-K4 tárolókamra bányászati kialakítása megtörtént. Az N1 és N2 jelölésű, utolsó két tárolókamra kialakítása a következő néhány év feladata, mellyel a tároló teljes befogadóképessége 20 ezer köbméter lesz, így nem csak az atomerőmű üzemideje, hanem az annak leszerelése során keletkező kis és közepes aktivitású radioaktív hulladék számára is elegendő helyet biztosít.

KKÁT 25 ÉV

Az atomerőművek létének további következménye, hogy elhasznált (kiégett) fűtőelemek is keletkeznek, melyek kezelésére és elhelyezésére gondot kell fordítani. Miután eltávolítják a reaktorból a kiégett üzemanyagot, azt kb. 3-4 évig az atomerőműben lévő vizes, úgynevezett pihentető medencében helyezik el, majd az időszak leteltével átszállítják a Kiegett Kazetták Átmeneti Tárolójába. A telephely a paksi atomerőmű üzemi területe mellett helyezkedik el. A KKÁT egy moduláris, kamrás típusú létesítmény, mely a kiégett fűtőelemkazetták száraz tárolását biztosítja. A tároló földfelszíni épület, amelyben a kazettákat a vízzel telt konténerből kivéve egy szárítói berendezés segítségével teljesen megszáritják, majd egyenként, az átrakógép segítségével hermetikusan zárt acélcsövekben helyezik el. A tárolócsövek vasbetonfalakkal körülvett kamrákban sorakoznak, függőleges helyzetben. A tárolócsövek körüli, majdnem két méter vastag vasbetonkamra megfelelő árnyékolást biztosít a radioaktív sugárzás ellen. A tárolás száraz körülmények között történik, a termelődő maradék hő pedig a levegő természetes huzathatásán alapuló hűtési rendszer szállítja el. Így elektromos vagy más műszaki hiba következtében sem kell tartani a hűtés megszűnésétől. A hűtőlevegő a tárolócsövek között áramlik, ezért a kazettákkal közvetlenül nem érintkezhet. A tárolócsövekben semleges gáz-környezetet (nitrogén) biztosítanak, amelynek a nyomását folyamatosan ellenőrzik. Az épület tervezésekor a radiológiai és hűthetőségi szempontok mellett figyelték a szeizmikus hatásokra, talajvíz elleni védelemre is.

NYUGAT- MECSEKI KUTATÁS 25 ÉV

A nagy aktivitású és hosszú felezési idejű hulladék, valamint a kiégett fűtőelemek végleges elhelyezését széleskörű nemzetközi egyetértés szerint mélységi geológiai tárolóban lehet biztonságosan megoldani. Abban is egységes álláspont alakult ki, hogy egy effajta tároló egyaránt alkalmas a kiégett nukleáris üzemanyag, valamint a feldolgozott kiégett üzemanyag maradékainak elhelyezésére is. A 2015 áprilisában az Országgyűlés által jóváhagyott nemzeti politika szerint a nagy aktivitású hulladék elhelyezését Magyarországon is egy stabil, mélységi geológiai formációban kialakítandó tárolóban kell megoldani. Egy ilyen tároló befogadására alkalmas terület (kőzet) földtani kutatása, kijelölése és megfelelőségének igazolása, valamint a hulladékcsomagok végleges elhelyezése során alkalmazandó műszaki megoldások kidolgozása – a nemzetközi példák alapján – hosszú, évtizedekig tartó folyamat. Az értékelések során a létesítmény hosszú távú (akár többszázézer év) biztonságát is bizonyítani kell. Magyarországon ez idáig még nem született meg a döntés, hogy a kiégett üzemanyag újrafeldolgozásával, vagy annak közvetlen végső elhelyezésével zárják-e le az ún. üzemanyagciklust. Hazánknak azonban mindenképpen szüksége van egy mélységi geológiai tároló kialakítására. A lehetséges helyszínt kijelölő kutatási program már 1993 végén elindult, a mecseki uránbányából nyitott vágatokban, a Bodai Agyagkő Formáció vizsgálatával. Az akkori elemzések nem tártak fel olyan körülményt, amely a kőzet alkalmasságát megkérdőjelezné. 2000-ben az ország egész területére kiterjedő értékelés szerint is ez a képződmény bizonyult a legígéretesebbnek. Ez alapján az RHK Kft. több fázisra tagolódó, felszíni majd felszín alatti földtani kutatási programot irányzott elő egy mélységi geológiai tároló befogadására alkalmas helyszín kijelölésére a Nyugat-Mecsekben. Az új jogszabályi előírásoknak megfelelően, 2018-ban az RHK Kft. összeállította a Bodai Agyagkő Formáció telephelykutatási keretprogramját, amely 2032-ig határozza meg a feladatokat. A nagy aktivitású radioaktív hulladék-tároló létesítési folyamatában Magyarország a „mérlegelve előrehaladás” politikáját követi. Előrehalad a tároló telephelyének kiválasztásában, de mérlegeli az üzemanyagciklus-zárási stratégia kiválasztását befolyásoló fejleményeket is.

„A cég vezetőjeként nagy örömmre szolgál, hogy megünnepelehetjük ezt a jeles születésnapot! A munka dandájában tulajdonképpen észre sem veszi az ember, hogy mennyire telik az idő, csak ilyenkor állunk meg egy kicsit és tekintünk vissza, hogy mi minden történt e tetemes időszak során. Az RHK Kft. egy nemzetközileg is elismert céggé nőtte ki magát és olyan beruházásokat tudhat a magáénak, melyekre méltán lehet büszke az egész ország! Hálával tartozom partnereinknek, akik ezen a kihívásokkal teli úton velünk tartottak, de elsősorban a kollégáimat illeti köszönet! Csak velük sikerülhetett! Őszintén remélem, tovább folytathatjuk, amit elkezdtünk, hiszen számos nagyszabású feladat vár még ránk” – foglalta össze az évfordulóval kapcsolatos gondolatait dr. Kereki Ferenc.

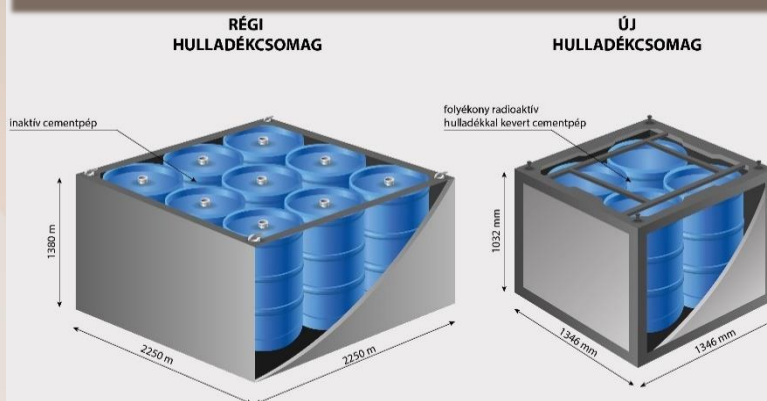
A megtakarítás útján

Több mint 10 évnyi előkészítő munka után érkeztek meg az első fém hulladékcsomagok a Nemzeti Radioaktívhulladék-tárolóba július 17-én. Az új tárolási koncepció 40 Mrd Ft megtakarítást eredményez a Paksi Atomerőmű kis és közepes aktivitású radioaktív hulladékának elhelyezése folyamán.

Az emberek nagy része zsigerileg fél a változtatástól. Magánemberként, habár sokszor tudva tudjuk, hogy mi az az újítás, amely közelebb vinne vágyainkhoz, mégsem élünk vele. A tudomány területe egészen más. A szakemberek teljesen eltérő perspektívából látják a változást, számukra a fejlődés egyértelmű velejárója ez. Nekik is vannak érzelmi reakcióik, de az ő esetükben győzedelmeskedik a szakmaiság, a realitás és a számok világa, mindez – természetesen – a biztonságosság szemüvegén át.

Aki követi a Radioaktív Hulladékokat Kezelő Kft. (RHK Kft.) életét, annak nem újdonság az az innováció, mely a Bábaapátiban

A csomagok jelentősen eltérő méreteik ellenére egyaránt 1,8 m³ hulladékot tartalmaznak.

működő Nemzeti Radioaktívhulladék-tároló (NRHT) elhelyezési rendszerének optimalizálása okán született. Az ötlet, melynek alapja, hogy minél több radioaktív hulladék kerüljön egy csomagba a biztonság csökkenése nélkül úgy, hogy illeszkedjen a végső elhelyezési megoldáshoz, a kompakt

hulladékcsomag (KHCS) nevet kapta megálmodóitól.

40,5 milliárd forint. A KHCS nyújtotta megoldásnak köszönhetően ennyivel csökken a Paksi Atomerőmű által a Központi Nukleáris Pénzügyi Alapba (KNPA) befizetendő összeg. A KNPA a radioaktív hulladékok végleges elhelyezésének finanszírozására is szolgáló eszköz. Az RHK Kft. fejlesztésének eredménye tehát igen számottevő, s ezért innovációs elismerést is magáénak tudhat a társaság. A növény igen jelentős környezetvédelmi szempontból is, hiszen a térkiképzés minden környezeti hatása, úgymint a zaj, a rezgés, a kőzet kiszállítása és deponálása, közel a harmadára

A megfelelő mérések elvégzése és az egyedi azonosítók elhelyezése szükséges ahhoz, hogy újtukra indulhassanak a csomagok az atomerőműből.

A rakománnyal teli, speciális szállítójárművön is elvégzik a szükséges méréseket, majd a kötelező jelöléseket is elhelyezik rajta.

csökken, illetve a közúti szállítások kevesebb, mint a felére lesz csupán szükség.

Ha az imént említett kompakt hulladékcsomag kifejezés ismerős a kedves Olvasó számára, nem véletlen. Számos helyen volt erről a vívmányról már szó, de jelen íromány apropója egy igen konkrét eseményhez kapcsolódik ebben a témakörben: az első csomagok július 17-én megérkeztek a Paksi Atomerőműből a

bátaapáti Nemzeti Radioaktív-hulladék-tárolóba.

„Az innovációt – amellyel a takarékoság útjára lépünk – a Paksi Atomerőmű szakembereivel vállaltve dolgoztuk ki és valósítottuk meg” – hangsúlyozta dr. Kereki Ferenc, az RHK Kft. ügyvezető igazgatója.

„Az első egyeztetések 2010-ben kezdődtek, nem kezdek el számot adni mindazokról, akik ez alatt a hosszú idő alatt részt vettek a munkában, hiszen az összes szervezeti egységet felsorolhatnám. Inkább csak a végeláthatatlan tevékenységet emelném ki – a teljesség igénye nélkül – amelyet együtt végeztünk el: értékelés, koncepció alkotás, műszaki tervezés, biztonsági értékelés, engedélyezés, kivitelezés, üzemeltetés, lakossági tájékoztatás és természetesen mindazon tevékenységek, amelyek a háttérből támogatották a munkavégzést” – emelte ki az ügyvezető igazgató.

A KHCS-kat az NRHT puffertárolójában pakolják le, innen kerülnek majd a föld alatti kamrákba.

Az NRHT-ba beszállított csomagoknak egyedi azonosítóik vannak, amelyek alapján a hulladéknyilvántartó rendszerbe iktatják őket.

Nemzetközi kitekintés

Belgiumban kis és közepes aktivitású, rövid felezési idejű hulladékok végleges tárolására alkalmas tároló létesül. Az Egyesült Királyság pedig nagy lépést tett a mélységi geológiai tároló helyszínek kiválasztása felé.

Belgium

Zöld utat kapott a radioaktív hulladék-tároló építési projekt

Belgiumban 2023. május 16-án tették közzé a desseli felszíni radioaktív hulladék-tároló megvalósításához szükséges nukleáris létesítményi és üzemeltetési engedély kiadásáról szóló királyi rendeletet.

felépítsék és működtessék a tárolót. Ezt az engedélyt tartalmazza a most kiadott királyi rendelet.

A projekt megvalósíthatóságának egyik kulcseleme volt a területtel

meg a projekt kapcsán, egyúttal meghatározták társadalmi feltételeiket is.

Ez év elején megkezdődött a kivitelező(k) kiválasztási folyamata, azzal a céllal, hogy 2024-ben elinduljanak az építési munkálatok, melyet követően a tervek szerint az első radioaktív hulladékot néhány éven belül elhelyezhetik a létesítményben.

A különböző természetes és mesterséges anyagok, burkolatok, szigetelések a víz beszivárgását és a degradációt is korlátozzák.

Ez az első alkalom, hogy ilyen típusú tároló épül az országban. A keletkező kis és közepes aktivitású radioaktív hulladékok tárolását jelenleg a nukleáris létesítmények területén, vagy pedig a Belga Radioaktív Hulladékokat Kezelő Ügynökség (ONDRAF/NIRAS) telephelyein oldják meg.

szomszédos Dessel és Mol településekkel közös együttműködés; hogy az önkormányzatok hajlandók voltak megvizsgálni egy lehetséges hulladék elhelyezési projektet a közvetlen környezetükben. A mintegy öt évnyi kutatás után mindkét önkormányzat pozitív véleményt fogalmazott

Marc Demarche, az ONDRAF/NIRAS igazgatója a rendelet kapcsán így nyilatkozott: „A nukleáris engedély kiadása fontos mérföldkő a radioaktív hulladékok hosszú távú kezelésében. A desseli felszíni tároló biztonságos megoldást nyújt majd az ország egész területéről származó kis és közepes aktivitású, rövid élettartamú hulladékok végleges elhelyezésére.”

A tárolási folyamat befejeztével leszerelik az acéltetőt és a kiszolgáló technológiákat – a tárolómodulok végül dombok megjelenését kölcsönzik majd.

Forrás: [ONDRAF/NIRAS](https://www.ondras.be/)

Egyesült Királyság

Helyszínekiválasztás

Az Egyesült Királyság Radioaktív Hulladékokat Kezelő Ügynöksége (Nuclear Waste Services – NWS) megkezdte annak a négy lehetséges helyszínnek az értékelését, melyek területe alkalmas lehet majd az ország mélységi geológiai tároló létesítményének megépítésére.

A mélységi geológiai tároló egy olyan szakmai kritériumok alapján megtervezett több száz méter mélyen megépülő földalatti létesítmény, mely kamrák és alagutak hálózatából áll; és a nagy aktivitású radioaktív hulladékok végleges elhelyezésére szolgál, annak érdekében, hogy a sugárzás káros szintje soha ne érje el a felszíni környezetet. Ugyancsak hasonló

típusú tároló építését tervezi többek között Finnország, Svédország, Franciaország, Kanada és az USA is.

A potenciális helyszínek mindegyikét több szempont alapján értékelik, beleértve a biztonságot és védelmet, a környezetet, a mérnöki megvalósíthatóságot, a geológiát, az infrastruktúrát és az ár-érték arányt. A legalapvetőbb cél annak szavatolása, hogy a tároló biztonságosan megépíthető, üzemeltethető és majdan lezárható legyen.

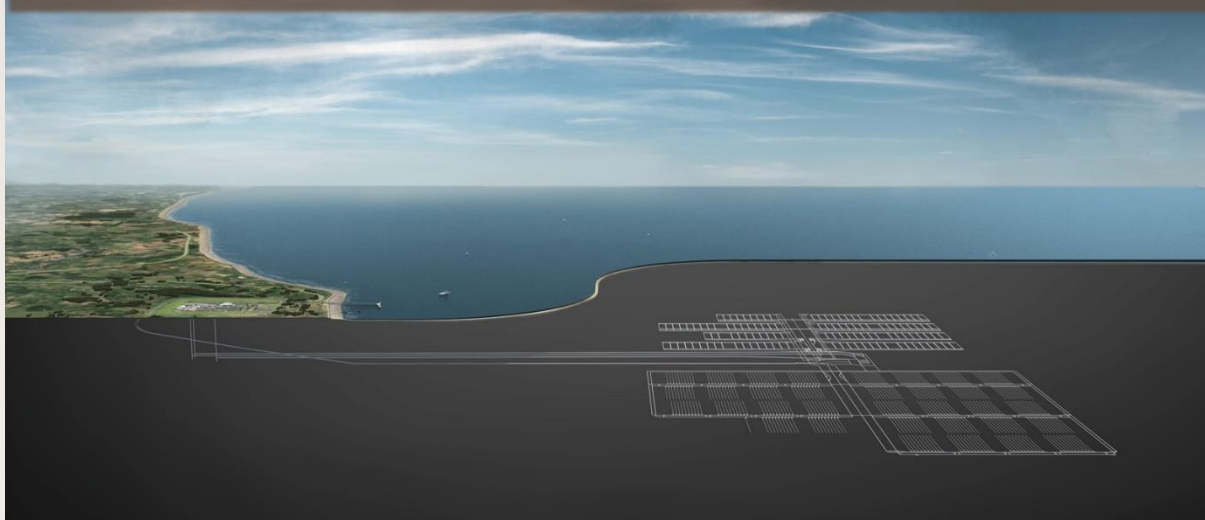
A végleges helyszín kijelöléséig tartó folyamat akár 10-15 évet is igénybe vehet, melynek – a szakmai kritériumok mellett – alapját

képezi a környéken élők általi társadalmi elfogadottság is.

Malcolm Orford, az NWS engedélyezési programjának vezetője elmondta:

„Ez a munka komoly előrelépést jelent a tároló létesítési folyamatban. Most számos olyan információt is értékelünk, melyek segítenek majd a bizalmat kiépíteni a tárolóval kapcsolatban. A tároló építéséről pedig csak akkor születik majd döntés, ha a potenciális fogadó közösség beleegyezését adja. A tárolónak alkalmas helyszínre és együttműködő közösségre egyaránt szüksége van.”

Koncepció, amely egy megfelelő kőzetben, mélyen, a tengerfenék alatt kialakított geológiai tárolót mutat be aknákkal, kamrákkal.

Forrás: [NWS](#)

